

OPIS DOBREJ PRAKTYKI

1. Dane dotyczące gminy/powiatu

nazwa inicjatywy	Program rewitalizacji wybranych układów urbanistycznych miasta Gorzowa Wielkopolskiego we współdziałaniu ze wspólnotami mieszkaniowymi
nazwa gminy/powiatu	Gorzów Wielkopolski
dokładny adres	66-400 Gorzów Wlkp., Ul. Sikorskiego 3-4
województwo	Lubuskie
telefon	(95)7219 500, (95)7355 500 – punkt informacyjny
adres strony internetowej	www.gorzow.pl
faks	(95)7219 670, (95)7355 670
adres e-mail	kancelaria@um.gorzow.pl

2. Rodzaj(e) podjętych działań:

- kształtowanie efektywnych systemów konsultacji społecznych i udziału obywateli w formułowaniu strategii rozwoju i prowadzenia polityki lokalnej lub regionalnej;
- wprowadzanie nowatorskich form demokracji lokalnej;
- rozwijanie systemów kontroli i komunikacji społecznej, ze szczególnym podkreśleniem przejrzystości procesów decyzyjnych władz gminy lub powiatu;
- oryginalne formy aktywizacji działalności obywatelskich i współpracy z organizacjami pozarządowymi;
- formy działalności z podmiotami gospodarczymi i ich samorządami na rzecz wspólnoty obywatelskiej i lokalnego rozwoju;
- działania na rzecz wychowania obywatelskiego, w tym pozaszkolne inicjatywy edukacyjne, działania na rzecz młodych mieszkańców gminy lub powiatu;
- decentralizację realizacji zadań publicznych, drogą przekazywania jej organizacjom obywatelskim lub jednostkom bliższym obywateli;
- Inne: włączenie społeczności lokalnej – członków Wspólnot Mieszkaniowych, którzy nie byli w stanie samodzielnie pokryć kosztów prac – do realizacji programu

3. Przedmiot działalności

Sytuacja panująca w zabytkowych centrach wielu miast wydaje się przypominać węzeł gordyjski. Centra te stanowią bowiem miejsce, gdzie koncentruje się ruch turystyczny, a zatem powinny stanowić wizytówkę danego miasta. Wizytówki takiej zazwyczaj nie stanowią, ze względu na sięgające 50 lat wstecz zaniedbania w remoncie substancji zabytkowej. W konsekwencji niejeden budynek nosi widoczne do dzisiaj ślady ostatniej wojny.

W takiej sytuacji władze gminy byłyby nawet skłonne sfinansować prace remontowe – przynajmniej w odniesieniu do budynków zlokalizowanych w najbardziej reprezentacyjnych miejscach. Tutaj jednak na przeszkodzie stanęły względy prawne – większość takich budynków jest bowiem własnością prywatną (jeśli nawet niegdyś były komunalne, to na skutek rozproszonej prywatyzacji stanowią wspólnotę mieszkaniową), a środków publicznych na prywatną własność wydatkować nie wolno. W tej sytuacji – zdawałoby się bez wyjścia – rozwiązania dostarczają przepisy o ochronie zabytków dopuszczające pokrywanie przez gminy kosztów prac prowadzonych przy obiektach zabytkowych. Aby z niego skorzystać, konieczne było nadanie takiej rangi budynkom położonym w centrum miasta, a następnie stworzono sprawny system dystrybucji środków.

Przy realizacji prac finansowanych z dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy obiektach wpisanych do rejestru zabytków stosowany jest następujący obieg dokumentów:

1. Złożenie wniosków do Miejskiego Konserwatora Zabytków
2. Kwalifikacja przez Komisję wniosków do realizacji
3. Przygotowanie zestawienia z podziałem planowanych do realizacji środków finansowych na udział Gminy i pozostałych właścicieli.
4. Biuro Miejskiego Konserwatora Zabytków przygotowuje projekty uchwał Rady Miasta:
 - osobno dla każdej Wspólnoty Mieszkaniowej na kwotę przypadającą na udział w realizacji zadania właścicieli – oprócz Gminy
 - dla Gminy – projekt uchwały na przyznanie dotacji – kwota łączna udziału Gminy we wszystkich zakwalifikowanych Wspólnotach Mieszkaniowych.
5. Podjęcie Uchwał na Sesji Rady Miasta.
6. Przygotowanie przez Biuro Miejskiego Konserwatora Zabytków umowy dotyczącej przekazania przyznaných środków finansowych na realizację zadania (kwota dotyczy udziału Właścicieli prywatnych – oprócz Gminy).
7. Przekazanie dla Wydziału Budżetu kalkulacji stawki jednostkowej dla dotacji (dotyczy udziału Gminy w zadaniach)
8. Zaplanowanie środków finansowych na realizację zadań (dotyczy udziału Gminy w zadaniach).
9. Realizacja zadania. Wybór wykonawcy zgodnie z Ustawą Pzp.
10. Fakturowanie i zapłata.

Wykonawca wystawia dwie faktury :

- Pierwsza faktura – udział Właścicieli (oprócz Gminy)

- Opisany oryginał faktury wraz z protokołem końcowego odbioru robót przekazuje się do Biura Miejskiego Konserwatora Zabytków,
- Po sprawdzeniu i oznakowaniu faktur „płatne ze środków Miasta” oryginały wracają do Zarządzającego,
- Pracownik Biura Miejskiego Konserwatora Zabytków daje odpowiednie dyspozycje do przekazania środków finansowych z budżetu Miasta,
- Wydział Budżetu przekazuje środki finansowe na rachunek bankowy Wspólnoty Mieszkaniowej.
- Zapłata Wykonawcy
- Druga faktura dotyczy udziału Gminy w realizowanym zadaniu:
 - Przekazanie środków finansowych na rachunek bankowy zarządzającego odbywa się w zaplanowanym w harmonogramie miesiącu,
 - Zarządzający – ZGM – przekazuje kwotę odpowiadającą udziałowi Gminy w zadaniu na rachunek bankowy Wspólnoty Mieszkaniowej.
 - Zapłata Wykonawcy

11. Rozliczenie dotacji.

Założono, że z dotacji będą finansowane roboty związane z elewacją frontową. Wspólnoty Mieszkaniowe muszą zadbać o remont elewacji od strony podwórka. Poprzez ten system finansowania włączono społeczność lokalną do jego realizacji.

Przykład Gorzowa potwierdza, że takie przedsięwzięcie może się udać.

4. Opis działań

Bezpośrednim bodźcem do rozpoczęcia prac były obchody 750-lecia Gorzowa Wlkp. przypadające na 2007 r., których głównym elementem był zaplanowany korowód traktem królewskim przebiegającym przez tzw. Nowe Miasto – stanowiące największy zwarty obszar zabudowy historycznej.

Nowe Miasto uniknęło w czasie działań wojennych poważniejszych zniszczeń, jednakże przez wiele lat było pozostawione same sobie. Oczywiście konsekwencją była postępująca dewastacja techniczna poszczególnych kamienic, które zamiast stanowić ozdobę miasta, raczej stanowiły postrach dla przechodniów, zwłaszcza gdy sytuacja wymagała wywieszenia tabliczki „Uwaga – spadające tynki”.

Właściciele kamienic – wspólnoty mieszkaniowe – nie były w stanie samodzielnie pokryć kosztów prac remontowych.

Powstał więc program odnowienia elewacji w pierwszej kolejności na trasie korowodu.

Środki z budżetu gminy mogą być przeznaczane wyłącznie na mienie publiczne. Wyjątkiem są obiekty zabytkowe. Oznacza to, że pierwszym koniecznym do podjęcia działania musiało być nadanie takiego statusu. W uzgodnieniu z miejskim konserwatorem zabytków – władze miasta podjęły starania o wpisanie do rejestru zabytków całego historycznego układu urbanistycznego Nowego Miasta. Starania te zostały uwieńczone decyzją Lubuskiego

Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków z dnia 4 września 2006 roku. W decyzji wskazano skład ulic wpisywanego do rejestru historycznego układu urbanistycznego.

Aby rozszerzyć obszar zabudowy wspólnot mieszkaniowych, dla którego otworzą się możliwości udzielania dotacji, koniecznym do podjęcia działaniem stało się nadanie statusu zabytku dla kolejnego układu urbanistycznego miasta.

Decyzją Lubuskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków z dnia 13 sierpnia 2010 r. historyczny układ urbanistyczny Zamościa – dawnego osiedla robotniczego, w skład którego wchodzi zabudowa historycznych ulic – Waryńskiego, Jasnej, Śląskiej, Towarowej, Fabrycznej.

Dzięki takiej operacji stało się możliwe dofinansowanie remontów poszczególnych obiektów i zastosowanie do całego obszaru Nowego Miasta regulacji przyjętej przez Radę Miasta Gorzowa uchwały w sprawie udzielania dotacji z budżetu Miasta na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków województwa lubuskiego, położonych w granicach administracyjnych miasta Gorzowa Wielkopolskiego oraz określenia form i zasad ich udzielania.

Zgodnie z powołaną uchwałą wysokość środków przeznaczanych w danym roku na dotację jest corocznie określana w uchwale budżetowej. W ramach budżetu dotację przyznaje Prezydent Miasta w oparciu o złożone przez zainteresowanych wnioski, które są opiniowane przez komisję powołaną zarządzeniem Prezydenta Miasta.

Wykonawcy prac objętych dotacją muszą być wyłonieni w trybie zamówień publicznych.

Celem zapewnienia sprawnej realizacji wsparcia finansowego utarła się już pewna praktyka. Aby uzyskać optymalny efekt, co do zasady elewacje są remontowane całymi pierzejami. Po podjęciu decyzji o rozpoczęciu prac dotyczących danej pierzei staraniem miejskiego konserwatora zabytków powstaje projekt kolorystyczny poszczególnych elewacji. Zainteresowane wspólnoty mieszkaniowe w jednym roku otrzymują wsparcie na wykonanie niezbędnej dokumentacji, a w następnym – na przeprowadzenie konkretnych prac.

Ze względu na możliwości finansowe miasta wsparcie ograniczone jest głównie do remontów fasad, ale obejmowało również stabilizację osiadań budynku i wymianę pokrycia dachowego.

Uczestnicy działań: Prezydent Miasta, urzędnicy UM, Miejski Konserwator Zabytków, Zakład Gospodarki Mieszkaniowej jako zarządca Wspólnot Mieszkaniowej, Wspólnoty Mieszkaniowe.

5. Uzyskane efekty

Rozpoczęty w 2006 r. program dofinansowania z budżetu Miasta Gorzowa Wlkp. remontów budynków Wspólnot Mieszkaniowych w oparciu o dokonaną w 2009 r. ocenę przez Związek Miast Polskich został wpisany do Bazy Dobrych Praktyk www.dobrepraktyki.pl

	2006 -2007	2008	2009	2010	2011	RAZEM
Ilość budynków	28	1	12	11	6	58
Wartość wykonania	2 615 359	446 543	844 684	836 886	1 009 500	5 752 972
Udział gminy	1 589 173	113 030	416 033	543 138	594 573	3 255 947

W latach 2006 – 2011 wyremontowane zostały elewacje 58 kamienic. Na rok 2012 przewidziany jest remont kolejnych 3 elewacji. Projekt będzie kontynuowany w latach przyszłych. Ze względu na możliwości finansowe miasta wsparcie jest ograniczone głównie do remontów fasad. Chociaż przyznano również dotację na stabilizację osiadań budynku WM, czy remont dachu. Obserwuje się, że niektóre wspólnoty – pobudzone poczynionymi pracami – podejmują już we własnym zakresie działania mające na celu wykonanie ze środków własnych (wspartych oczywiście kredytami) remontów części wspólnych, czy też elewacji tylnej. Z roku na rok wzrasta wysokość nakładów na remonty części wspólnych nieruchomości.

	2008	2009	2010	2011
Gmina	1 890 504	4 048 766	5 424 851	7 722 923
Właściciele	1 905 349	3 889 331	6 004 536	8 558 261

Wydźwięk społeczny projektu jest zróżnicowany – zarówno dziennikarze, jak i mieszkańcy mają różne opinie w zakresie dotyczącym odnawiania samych elewacji – bez odnawiania kamienicy w całości (zwłaszcza klatki schodowej i elewacji tylnej). Dominują jednak głosy popierające podejmowane działania. Potwierdzeniem tego jest inicjatywa i włączenie się społeczności lokalnej w akcję Zielone Podwórko organizowaną przez Fundację All For Planet przy udziale serwisu Allegro, Philips i dziennika Fakt. Głównym celem jest propagowanie proekologicznych postaw wśród społeczności lokalnych. Podstawowe założenia akcji to rewitalizacja zapomnianych, zaniedbanych podwórek oraz pełna mobilizacja lokalnych społeczności.

Podwórko usytuowane pomiędzy budynkami: przy ul. Krzywoustego 10, przy ul. Armii Polskiej 22 i przy ul. Armii Polskiej 23 dostało szansę na renowację, a mieszkańcy, zwłaszcza ci najmłodsi, możliwość spędzania wolnego czasu w pięknym i przyjaznym otoczeniu.

Jednym z celów stawianych przez Fundację podczas akcji była aktywizacja lokalnych społeczności. Udało się tego dokonać w Gorzowie. Bo co po ładnym podwórku, skoro otaczać je będą odrapane elewacje kamienic.

WM Krzywoustego 10 zaciągnęła kredyt inwestycyjny w wysokości 150 000 zł i wymieniła pokrycie dachowe oraz wykonała docieplenie i malaturę elewacji od strony podwórka.

WM Armii Polskiej 22 zaciągnęła kredyt inwestycyjny w wysokości 40 000 zł i wykonała docieplenie i malaturę elewacji od strony podwórka oraz wymianę okien na klatce schodowej.

6. Oszacowanie nakładów poniesionych na organizację i realizację projektu

Wszystkie czynności wykonywane są w ramach zakresu czynności pracowników zaangażowanych w realizację projektu.

W związku z powyższym nie nastąpił wzrost zatrudnienia, ani nie zostały poniesione dodatkowe koszty związane z użytkowaniem pomieszczeń i urządzeń.

7. Czy napotkali Państwo trudności, z którymi należało się zmierzyć, aby zrealizować projekt?

Ograniczone środki finansowe w budżecie Gminy Gorzów możliwe do przeznaczenia na realizację zadania.

8. Zalecenia dla innych jednostek samorządu terytorialnego zainteresowanych wdrożeniem projektu

- 1) Wpisanie do rejestru zabytków całego układu urbanistycznego stanowi dobrą metodę na szybkie objęcie całości zabytkowego centrum programem wsparcia remontów.
- 2) Ze względu na osiągnięty efekt, warto jest prowadzić działania nie w sposób rozproszony, lecz pierzejami, choć czasami wykonanie „perełki” wśród obiektów niewyremontowanych może działać stymulująco.
- 3) Opracowanie dokumentacji i wykonanie prac należy rozłożyć na dwa lata – zazwyczaj nie zdąża się, jeśli zakłada się wykonanie obu etapów w jednym roku.
- 4) Jeśli gminę i wspólnoty mieszkaniowe na to stać, warto jest wykonać zabezpieczenie wykonanych elewacji przed graffiti (są do tego odpowiednie środki chemiczne).